

Digitalizacja materiałów bibliotecznych a prawo autorskie

adwokat Tymoteusz Barański
21 listopada 2017

Podstawowe zasady prawa autorskiego

- przedmiot: dobro niematerialne – utwór
- podmiot: co do zasady twórca
- dualizm: autorskie prawa majątkowe i osobiste
- oparcie na modelu własnościowym – prawo zakazowe – monopol autorski
- zbywalność praw majątkowych
- terminowość praw majątkowych
- dozwolony użytek (licencje ustawowe)
- obiektywna odpowiedzialność za wkroczenie w sferę uprawnionego

Możliwości legalnej digitalizacji materiałów bibliotecznych

- co do zasady bez ograniczeń – domena publiczna
- z ograniczeniami:
 - wewnętrzne sieci bibliotek – intranet (art. 28 ust. 1 pkt 3 ustawy)
 - utwory osierocone (art. 35⁵ – 35⁹ ustawy)
 - utwory niedostępne w obrocie handlowym (art. 35⁵ – 35⁹ ustawy)
- umowy licencyjne/nabycie autorskich praw majątkowych

Domena publiczna

- wytwory myśli ludzkiej nie stanowiące utworów (brak kryterium twórczości oraz indywidualności)
- obiekty wyraźnie wyłączone spod zakresu pojęcia utworu (art. 4 ustawy):
 - akty normatywne lub ich urzędowe projekty
 - urzędowe dokumenty, materiały, znaki i symbole
 - opublikowane opisy patentowe lub ochronne
 - proste informacje prasowe
- utwory stworzone przed powstaniem ochrony prawnoautorskiej
- utwory, których okres ochrony wygasł

Terminowość autorskich praw majątkowych (art. 36 oraz 39 ustawy)

Autorskie prawa majątkowe wygasają z upływem 70 lat od:

- śmierci twórcy / ostatniego współtwórcy
- rozpowszechnienia utworu anonimowo albo pod pseudonimem (wyjątek: ujawnienie tożsamości przez twórcę lub niewątpliwa tożsamość pomimo użycia pseudonimu)
- rozpowszechnienia/ustalenia utworu, do którego autorskie prawa majątkowe przysługują z mocy ustawy innej osobie niż twórca

Termin liczy się w latach pełnych następujących po roku, w którym nastąpiło zdarzenie, od którego zaczyna się bieg terminu.

Ustalenie czy okres ochrony materiału bibliotecznego upłynął

- znajomość daty śmierci twórcy
- w 2017 r. weszły do domeny publicznej utwory twórców zmarłych w roku ?
- algorytm bezpiecznego założenia: data wydania \leq (rok bieżący – 71 – 100)
- w pełni bezpieczna jest digitalizacja materiałów bibliotecznych pochodzących z połowy XIX w.

Wielość obiektów w jednym materiale bibliotecznym

Materiał biblioteczny to nie zawsze jeden utwór słowny. Oprócz niego:

- okładka
- ilustracje
- typografia
- utwory towarzyszące (wstęp, przedmowa, postłowie)

Materiał biblioteczny może być nośnikiem:

- jednego utworu
- jednego obiektu niechronionego
- wielu utworów
- wielu obiektów niechronionych
- zarówno utworów jak i obiektów niechronionych

Warunek digitalizacji: prawna możliwość udostępnienia **wszystkiego** co jest utrwalone w materiale bibliotecznym

Rękopisy

- rękopisy utworów rozpowszechnionych – zwykłe zasady
- rękopisy utworów nierozpowszechnionych – problem autorskiego prawa osobistego do decydowania o pierwszym udostępnieniu utworu publiczności (art. 16 pkt 4 ustawy)

Korespondencja

- prawa twórcy utworu słownego – nadawcy
- prawa odbiorcy (art. 82 ustawy)
- problem ochrony dóbr osobistych

Fotografie

- przesłanka indywidualności
- wymóg noty copyrightowej w dawnych przepisach
- prawo do wizerunku (art. 81 ustawy)

Publikacje periodyczne

- publikacje periodyczne jako utwór zbiorowy (art. 11 ustawy)
- wielość podmiotów uprawnionych
- różne okresy ochrony

Umowy licencyjne umożliwiające digitalizację materiałów bibliotecznych

- strony - konieczność ustalenia podmiotu uprawnionego (twórca, następca prawny, wydawca)
- treść:
 - wymóg wskazania pól eksploatacji
 - wyraźne zastrzeżenie nieodpłatności
- zasięg terytorialny – globalny charakter Internetu
- czas trwania – wyraźne zastrzeżenie czasu nieoznaczonego
- forma umowy – licencja wyłączna i niewyłączna

Szkolenie dofinansowano ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego

**BIBLIOTEKA
NARODOWA**

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.**